

**ŽUPANIJSKO STRUČNO VIJEĆE STRUČNIH SURADNIKA
PEDAGOGA OSNOVNIH ŠKOLA
MEĐIMURSKE I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE**

AKCIJSKO ISTRAŽIVANJE O KORIŠTENJU INTERNETA MEĐU UČENICIMA 7. i 8. RAZREDA

Autorice istraživanja:

Martina Jalšovec, stručna suradnica pedagoginja mentor OŠ Podturen

Mihaela Martinić, stručna suradnica pedagoginja savjetnik OŠ Donja Dubrava

Istraživanje je objavljeno 30.8.2018. u OŠ Donja Dubrava

UVOD

Medijska pismenost definira se kao sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i odašiljanja poruka posredstvom medija.

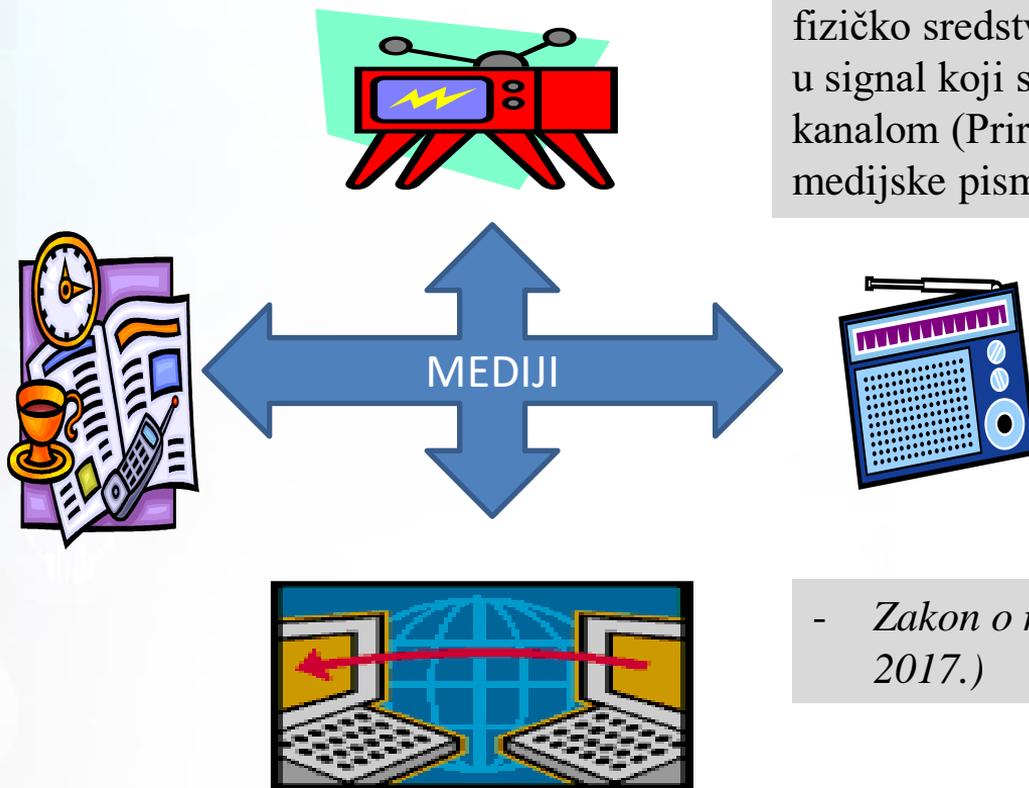
(Komar, 1998: 247)

Izvor: <http://dkmk.hr/projekti/djeca-medija-za-medijski-pismenu-hrvatsku-mzos/>

POJAM I VRSTE MEDIJA

Medij je u osnovi tehničko ili fizičko sredstvo pretvorbe poruke u signal koji se može odaslati kanalom (Priručnik za razvoj medijske pismenosti, 2016: 32).

- *Zakon o medijima (2004., 2017.)*

MEDIJSKA PISMENOST I OPISMENJAVANJE

- Konferencija o medijskoj pismenosti (Queenstown, SAD,1992): "***sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i odašiljanja poruka posredstvom medija***" (Aufderheide 1992; prema Zgrabljic 2005: 10).
- Peruško (2003.,; prema Zgrabljic 2005: 13) navodi da medijska pismenost znači učiti o svim medijima - tisku, radiju i televiziji, njihovoj povijesti, produkcijskim i ekonomskim načelima funkcioniranja, tko posjeduje i kontrolira medije, kakva je koncentracija medijskog vlasništva i njezine posljedice.
- Medijska pismenost se odnosi na stjecanje vještina -kompjuterska pismenost, tehnološka ili digitalna pismenost.
- Medijska kompetencija uključuje i znanje i upućenost o raznolikoj ulozi medija. Bit medijske kompetencije nije u stjecanju znanja i vještina samo nastavnika, nego i učenika te roditelja.
- ETIČKO I KRITIČKO MIŠLJENJE DJECE I MLADIH

- Veljača 2017.: Okrugli stol '*Medijska pismenost za odgovorno društvo*' - Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK i Agencija za elektroničke medije AEM, vladine i nedvladine organizacije i struka, učenici osnovnih škola)
- U jesen 2016. godine AEM je donijela *Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija* koje su namijenjene urednicima različitih medija s ciljem podučavanja kako što bolje birati, plasirati i klasificirati medijske sadržaje (Medijska pismenost, 2017).
- PROJEKT MZO-a *Djeca medija za aktivno građanstvo – treninzi medijske pismenosti*
- Jedan od najvećih problema je i uključenost samih roditelja koji često nisu u dovoljnoj mjeri upoznati s rizicima na Internetu, kao ni važnošću svoje uključenosti i kada su njihova djeca online (Medijska pismenost, 2017).

NAČELA MEDIJSKE PISMENOSTI

- Grgić, Gregorić, Radanović i Brakus (2016: 8) - suvremeni koncept medijske pismenosti (osim tehnološkog medijskog opismenjavanja) sadrži načela:
 - ❑ *Nije dovoljno u proces učenja uključiti samo najnovije medije*
 - ❑ *Mediji nisu ni štetni ni korisni*
 - ❑ *Roditeljima i nastavnicima potrebna je medijska pismenost za razumijevanje i odgoj djece*
 - ❑ *Medijska pismenost, osim reflektivne, potiče i produktivnu razinu*
 - ❑ *Države su u svojim medijskim, kulturnim i obrazovnim politikama dužne poštivati Konvenciju UN-a o pravima djece*

TEORIJA OVISNOSTI O MEDIJIMA

- Teorija ovisnosti od medija polazi od teorije koja definira stvaranje dnevnog reda kao *"sposobnost masovnog medija da oblikuje spoznaje publike i da izazove promjene u već postojećim spoznajama"*, odnosno, *"kreacija javne svijesti i posvećenosti određenim problemima na temelju sadržaja koje daju mediji"* (Tomić, 2013: 60).
- Ključni sadržaji koje uključuju modeli odgoja za medije u Europi (*Novo vrijeme, novi mediji: medijska pismenost mladih u 21. stoljeću*) :
 - komunikacija i mediji (teorija i kultura komuniciranja)
 - povijest medija (povijesni razvoj medija)
 - medijska publika (teorija medijske recepcije)
 - medijski tekstovi (žanrovi, medijski jezik)
 - medijski oblici
 - samoprodukcija (uvid u korištenje medija iz estetskog aspekta).

KORIŠTENJE I UTJECAJ MEDIJA U ŽIVOTU DJECE I MLADIH

IZRAVAN
Djeca=korisnici

UTJECAJ
MEDIJA

NEIZRAVAN
Utjecaj na
okolinu djeteta

Učinci i utjecaji medijskih sadržaja ovise o dobi i spolu, temperamentu, karakteristikama djetetove okoline (obiteljski i sociokulturni aspekt) te o samoj vrsti medijskog sadržaja, načinu prikazivanja sadržaja, količini i učestalosti konzumiranja sadržaja i ostalo. (Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija: <http://www.medijskapismenost.hr/preporuke-za-zastitu-djece-i-sigurno-koristenje-elektronickih-medija/>)

St Peters i suradnici (1991) - četiri tipa roditelja s obzirom na regulaciju gledanja audiovizualnih sadržaja:

1. RESTINKTIVNI
2. NERESTINKTIVNI
3. PROMOTIVNI
4. SELEKTIVNI

Važnost uključenosti roditelja

- Premda u današnje vrijeme pametnih telefona i suvremene tehnologije niti nije posve moguć, sam nadzor nije se pokazao toliko efikasnim koliko je to aktivna uključenost roditelja (*Law, Shapka i Olson, 2010*).
- Istraživanja su pokazala kako je aktivno posredovanje roditelja povezano s mnogim povoljnim ishodima korištenja medijskih sadržaja kao što su: učinkovitije učenje uz pomoć televizije, bolje razumijevanje sadržaja, veća kritičnost prema sadržajima i slabi negativni učinci potencijalno neprimjerenih ili štetnih sadržaja i promidžbenih (*Preporuka za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija, Agencija za elektroničke medije, 2016: 43*).

‘Mediji su nova crkva,
televizija je oltar,
Imidž je sakrament,
Prvi amandman o slobodi je Biblija,
A svaka kritika medija je svetogrđe’
Košir i sur., 1999.

‘Televizijski prizori su
nadomjestak za osiromašeni
socijalni i osjećajni život’
E. Fromm

ISTRAŽIVANJA UTJECAJA MEDIJA NA DJECU I MLADE

Iz prikazanih rezultata može se vidjeti da suvremena tehnologija koja je pred dvadesetak godina bila teško dostižna privilegija napreduje jako brzo i postaje dostupna po prihvatljivoj cijeni; televizija, pristup internetu, pametni telefoni. (Bobkowski, Barker i Brown, 2016: 2)

- **ILIŠIN, MARINOVIĆ
BOBINAC, RADIN (1999.)**

- Reprezentativni uzorak: 1000 ispitanika (11-15 godina)
- 34% mladih posjeduje računalo, 57% mladih stalno ili povremeno koristi računalo
- 50% koristi računalo za igranje i pisanje
- 1/3 djece gleda televiziju preko 3 sata dnevno
- 1/2 djece svakodnevno koristi Internet
- Slušanje radija: 26% rijetko, 36% do sat vremena

- **Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba i Hrabri telefon (2016.-2017.)**

- Uzorak: 655 roditelja predškolaraca
- 99,98% ima TV prijemnik u obitelji
- 99,98% posjeduje mobitel, a 65% igraće konzole
- 98,2% ima računalo, a 85% tablet
- NEMA NIJEDNO DIJETE KOJE NE KORISTI NIJEDAN ELEKTRONIČKI UREĐAJ
- 97,2% koristi TV, 2/3 djece koriste tablet i mobitel
- 60% djece koristi računalo
- 1/4 djece igra igraće konzole
- SVE RANIJE KORIŠTENJE ELEKTRONIČKIH UREĐAJA: 1/10 djece prije 10 mjeseci starosti, 58% do 2 godine, a 90% do 3. rođendana.
- STAV RODITELJA: 1/3 zbog učenja, 56% zbog zaokupljanja pažnje, 7% zbog socijalizacije u grupu vršnjaka
- 3/4 roditelja postavlja ograničenja u gledanju TV-a

ISTRAŽIVANJA U SVIJETU

BOBKOWSKI, BARKER, BROWN (SAD, 2015.)

- Djeca u dobi od 8 do 12 godina provode i do 5,5 sati uz neki od elektroničkih medija, a mladi u dobi od 13 do 19 godina i do 9 sati dnevno.
- Adolescenti- 'multitasking' – prosječno 8 sati uz medije
= 2,5 sati pred TV-om, 2 sata slušajući glazbu, 1 sat koristeći društvene mreže
- 1/5 svakodnevno koristi tiskovine
- Uspješni učenici koriste medije do 10 sati tjedno.

MATYJAS (POLJSKA, 2015.)

- Istraživanje djece u dobi od 9 do 16 godina i roditelja
- Ciljne države: Poljska, Njemačka, Danska, Švedska, Mađarska, Velika Britanija, Italija, Francuska, Norveška i Grčka
- POČETAK KORIŠTENJA INTERNETA: Danska i Švedska sa 7 g, a Poljska sa 9 g
- U Europi 93% djece koristi Internet barem jednom tjedno, a 60% svakodnevno
- 1/3 djece koristi Internet svakodnevno
- Roditeljski nadzor najslabiji u Poljskoj (samo 35% bez nadzora)
- PROBLEM: needuciranost djece i roditelja o štetnosti i korisnosti Interneta
- STAV RODITELJA O PREDNOSTIMA INTERNETA: edukacijska vrijednost (66%), mogućnost razvijanja interesa (53%)
- STAV RODITELJA O POTENCIJALNIM PRIJETNJAMA: pronografija i nasilje (67%), otkrivanje osobnih informacija (60%), stjecanje prijatelja putem Interneta (51%)
- PROCJENA RODITELJSKIH VJEŠTINA ZA KORIŠTENJE INTERNETA: 50% smatra se manje pismenim od vlastite djece, samo 30% smatra se pismenijima.

ANKETA O KORIŠTENJU INTERNETA

**- ŽSV STRUČNIH SURADNIKA PEDAGOGA
MEĐIMURSKE I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE 2018.**

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

PROBLEM	Masovni mediji i online dostupni sadržaji, programi i aplikacije u svakom su trenutku (i gotovo svakom mjestu) dostupni učenicima. U vrijeme razvojnih promjena u pubertetu i krizi identiteta, virtualni je svijet posebno opasan za razvoj samoaktualizirajućeg mladog čovjeka- pogoduje razvoju ovisničkih ponašanja, cyberbullyingu, alijenaciji, manjku samopouzdanja, samoozljeđivanju i drugim negativnim pojavnostima. Učenici i njihovi roditelji najčešće nisu spremni nositi se s izazovima suvremenih medija i virtualnog svijeta.
CILJ	Utvrđiti oblike ponašanja učenika sedmih i osmih razreda osnovnih škola Međimurske i Varaždinske županije na Internetu i detektirati potencijalne izazove i opasnosti u svrhu optimalizacije pedagoškog preventivnog djelovanja.
SPECIFIČNI CILJEVI	<ul style="list-style-type: none">• Utvrđiti vrijeme provedeno u virtualnom svijetu te omiljene sadržaje/mreže učenika sedmih i osmih razreda iz dvaju županija.• Identificirati ulogu roditelja u selekciji i restrikciji virtualnih sadržaja kojima pristupaju njihova djeca.• Utvrđiti pojavnost cyberbullyinga i informiranosti učenika o sigurnosti na Internetu.
HIPOTEZE	H1: Roditelji nemaju ni selektivnu ni restinktivnu ulogu odabira i kontrole sadržaja dostupnih njihovoj djeci na Internetu. H2: Učenici ne posjeduje dostatnu medijsku pismenost za sigurno i svrsihodno korištenje Interntskih resursa koje pogoduje njihovom razvoju. H3: Učenici Internet koriste najviše za društvene mreže i sadržaje za rasonode, a ne za pristup edukativnim sadržajima.

VRSTA ISTRAŽIVANJA	AKCIJSKO, transverzalno
METODA	anketiranje
INSTRUMENT	Online anketni upitnik (pitanja višestrukog odabira, otvorena pitanja..)
POPULACIJA	2899 učenika 7. i 8. razreda iz osnovnih škola s područja Međimurske i Varaždinske županije
VRIJEME PROVEDBE ISTRAŽIVANJA	Lipanj 2018.
PLAN DISEMINACIJE REZULTATA	ŽSV pedagoga, Učiteljska vijeća i Vijeća roditelja škola sudionika, objava u stručnom časopisu
ODRŽIVOST ISTRAŽIVANJA	Mogućnost replikacije nakon primjene mjera poboljšanja (Školski preventivni program) i provedbe novih zakonski propisanih programa informatičkog opismenjavanja.

A vertical decorative bar on the left side of the slide, featuring a grid of various icons in shades of blue and white. The icons include a television, a camera, a lightbulb, a hand holding a pen, a speech bubble, a padlock, a smartphone, a person icon, a shopping cart, a speech bubble with a heart, a radio tower, a bird, and a lowercase letter 't'.

ŠKOLE SUDIONICE

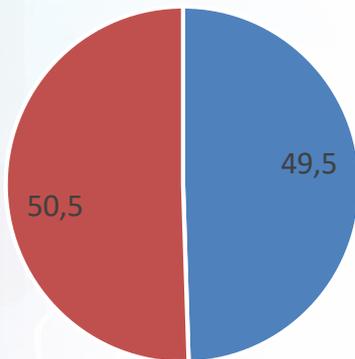
Međimurska
i
Varaždinska županija

Struktura ispitanika

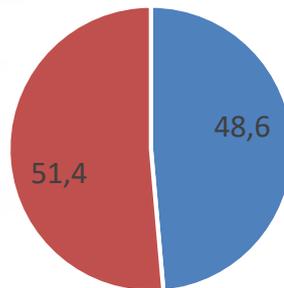
Spolna struktura ispitanika i geografski položaj, urbanost sredine

SPOL ISPITANIKA

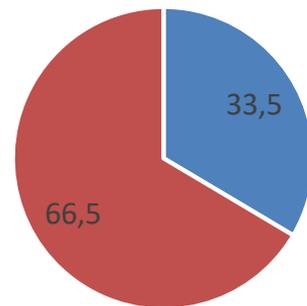
■ MUŠKO ■ ŽENSKO

ŽUPANIJA PREBIVALIŠTA

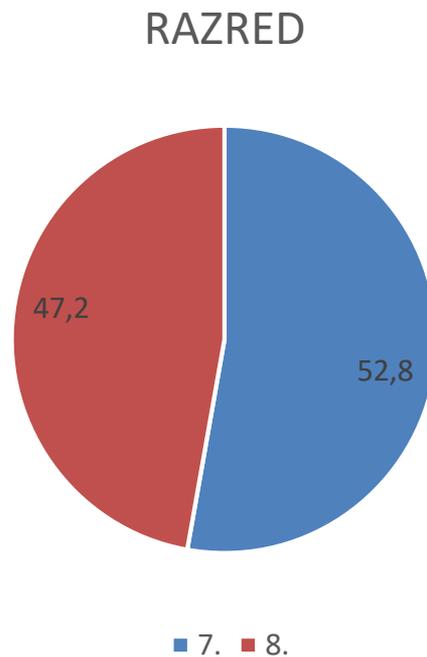
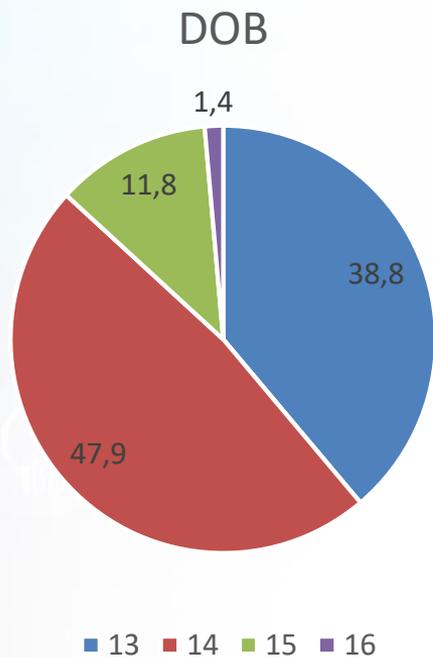
■ MEĐIMURSKA
■ VARAŽDINSKA

GRADSKA/ SEOSKA ŠKOLA

■ GRADSKA ■ SEOSKA

Kronološka dob i razred ispitanika

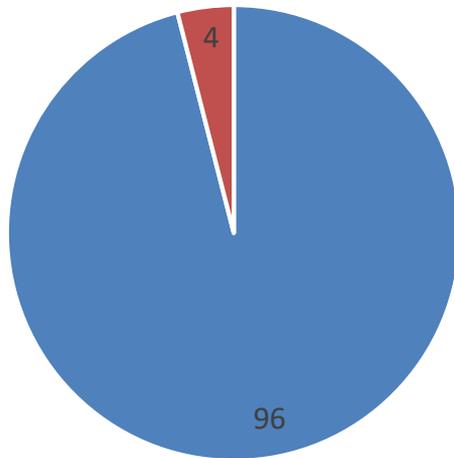

The background features a vertical strip on the left side with a grid of various icons. These icons include a television, a camera, a lightbulb, a hand holding a device, a speech bubble, a padlock, a smartphone, a person icon, a shopping cart, a speech bubble with a heart, a Twitter bird, and a large lowercase 't'. The rest of the background is a light blue and white grid pattern.

Prikaz rezultata istraživanja

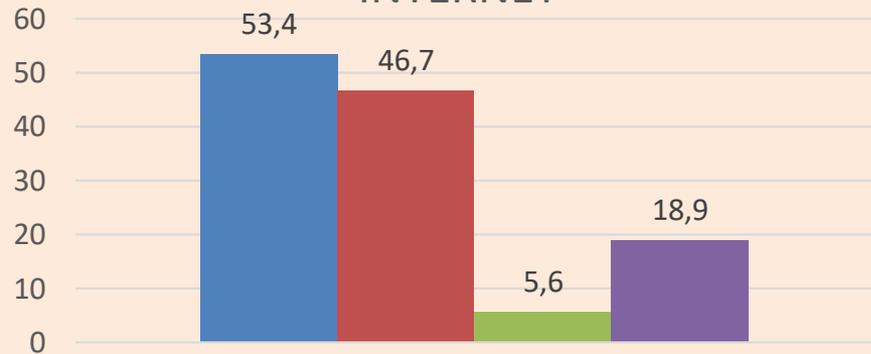
1. Dostupnost Interneta i restinktivna uloga roditelja u pristupu Internetu

PRISTUP INTERNETU

■ DA ■ NE

PROSTORIJA U KOJOJ SE NALAZI RAČUNALU S PRISTUPOM NA INTERNET

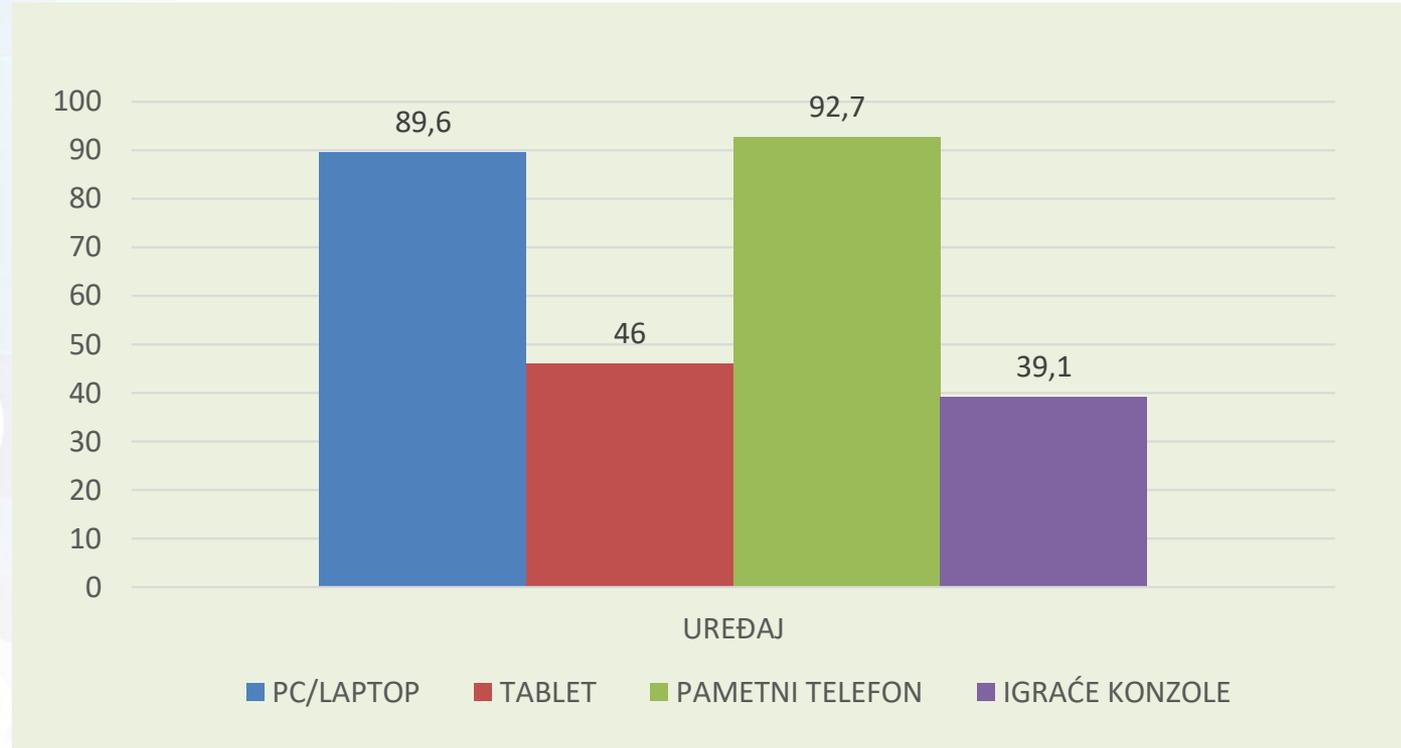
■ VLASTITA SOBA

■ DNEVNA SOBA

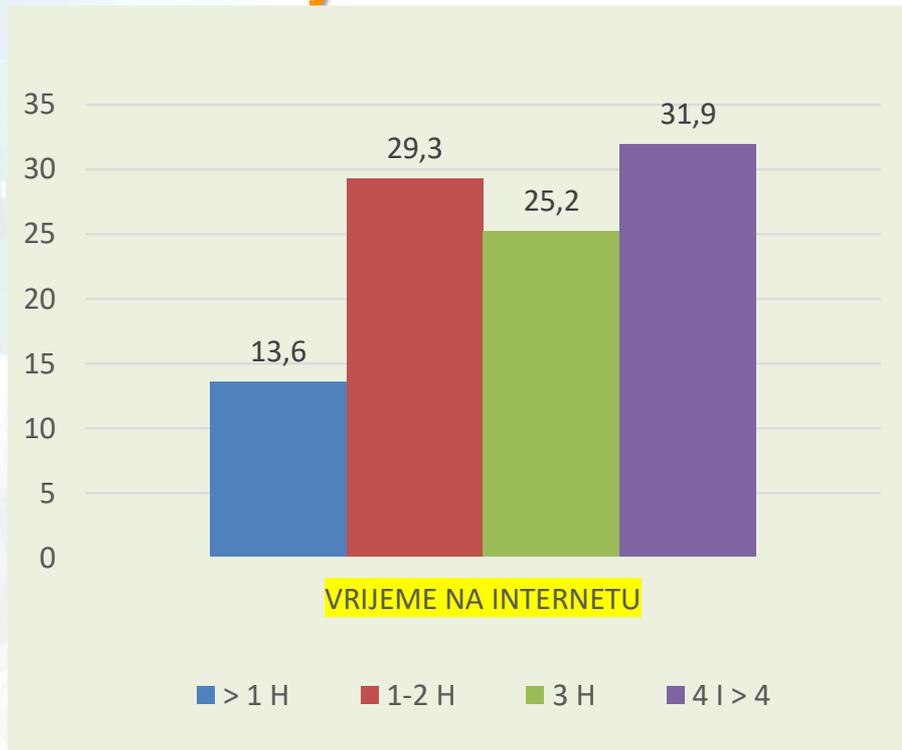
■ KUHINJA

■ ZAJEDNIČKA RADNA SOBA

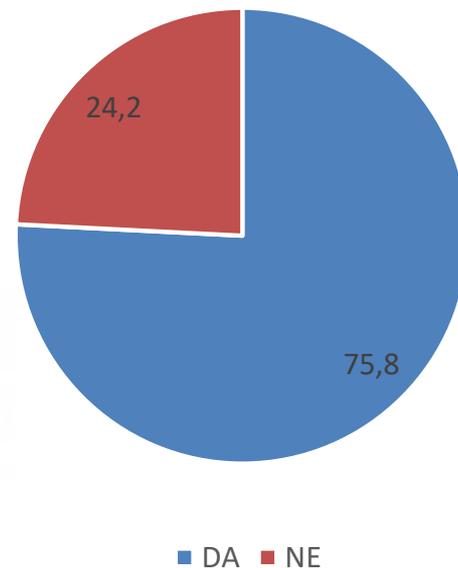
2. Elektronički uređaji u domu učenika

3. Vrijeme provedeno na Internetu, korištenje Interneta u školi

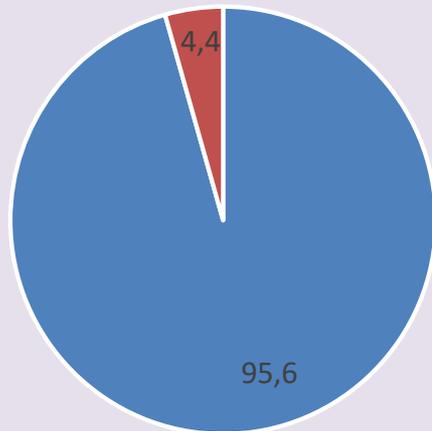

Internet u školi

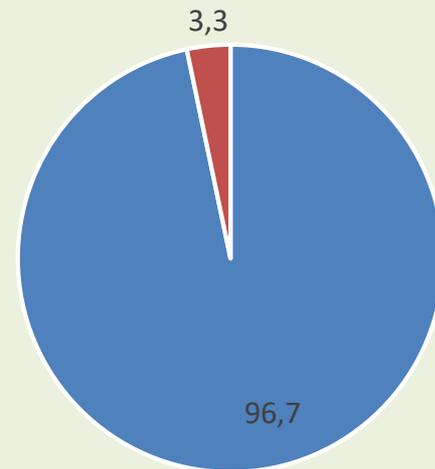
4. Informatičko znanje, korištenje Interneta putem pametnog telefona

INFORMATIKA

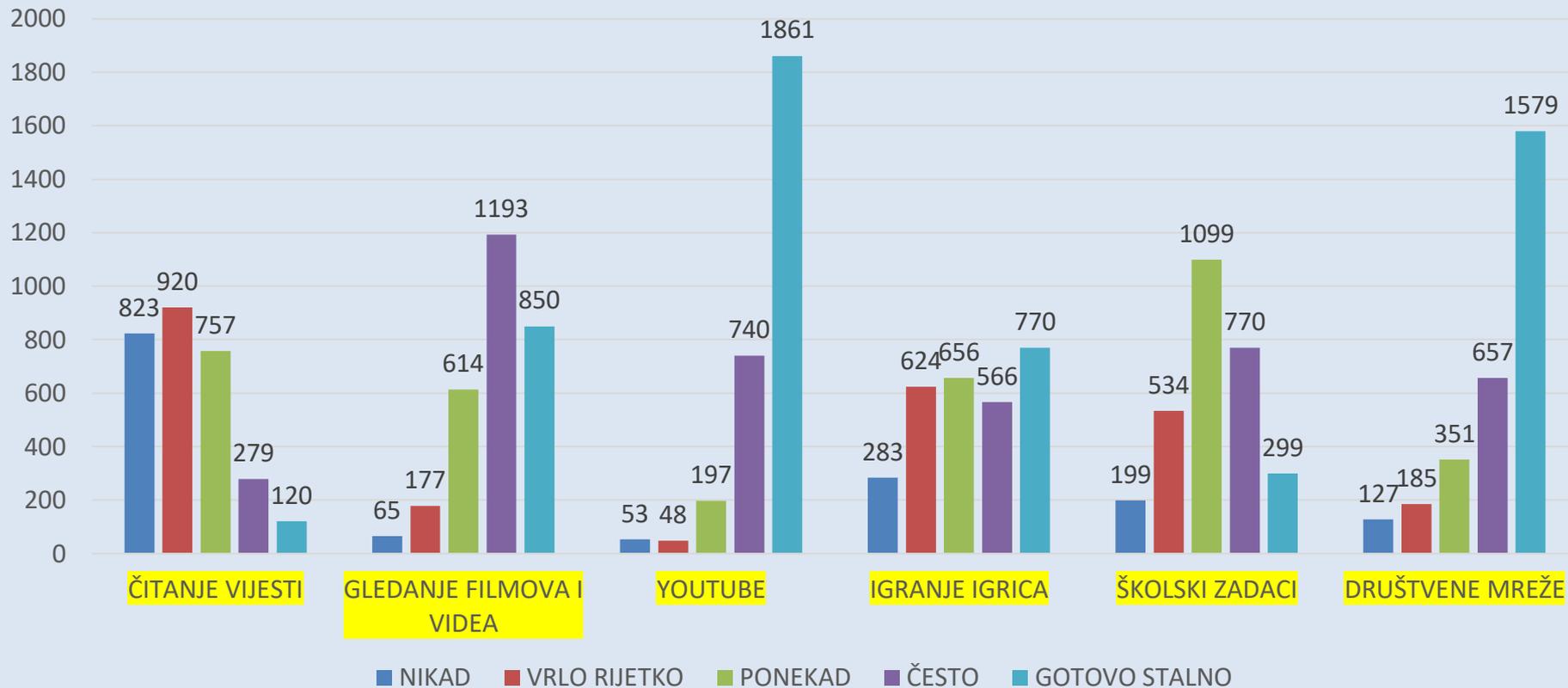
■ DA ■ NE

Internet PUTE M TELEFONA

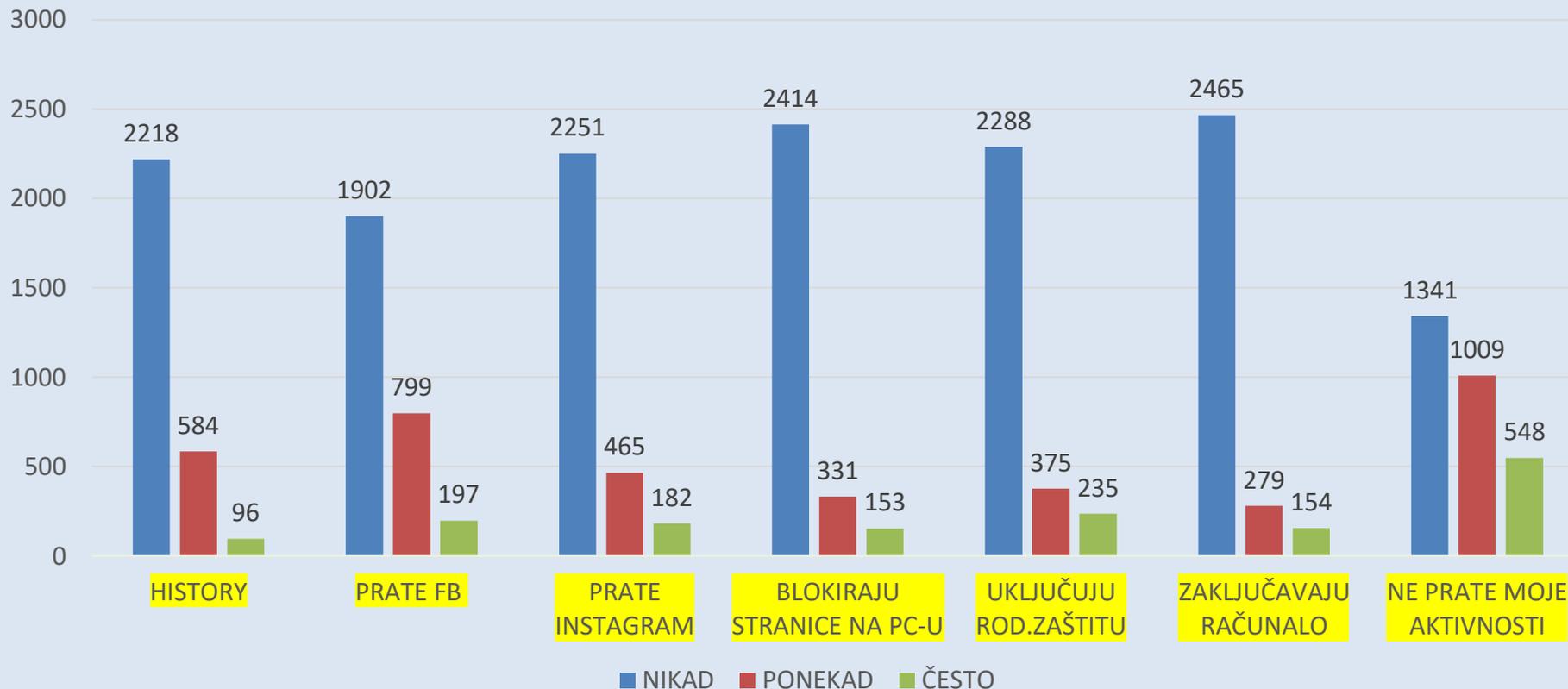

■ DA ■ NE

5. Radnje za koje učenici koriste Internet

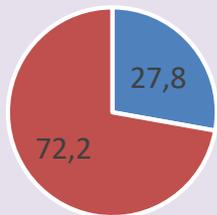

6. Roditeljski nadzor aktivnosti na Internetu

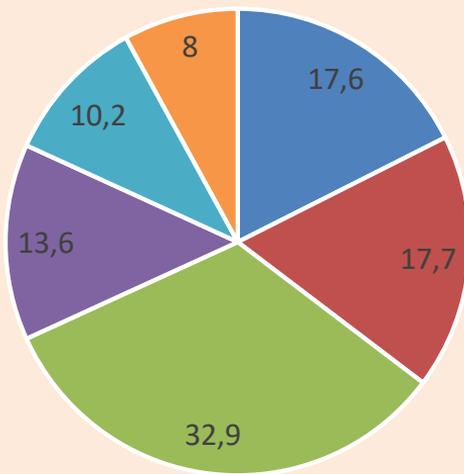
7. Sklapanje virtualnih prijateljstava

Prihvaćaš li prijateljstvo nepoznatih osoba?

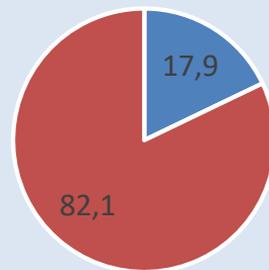
■ DA ■ NE

BROJ PRIJATELJA NA FB

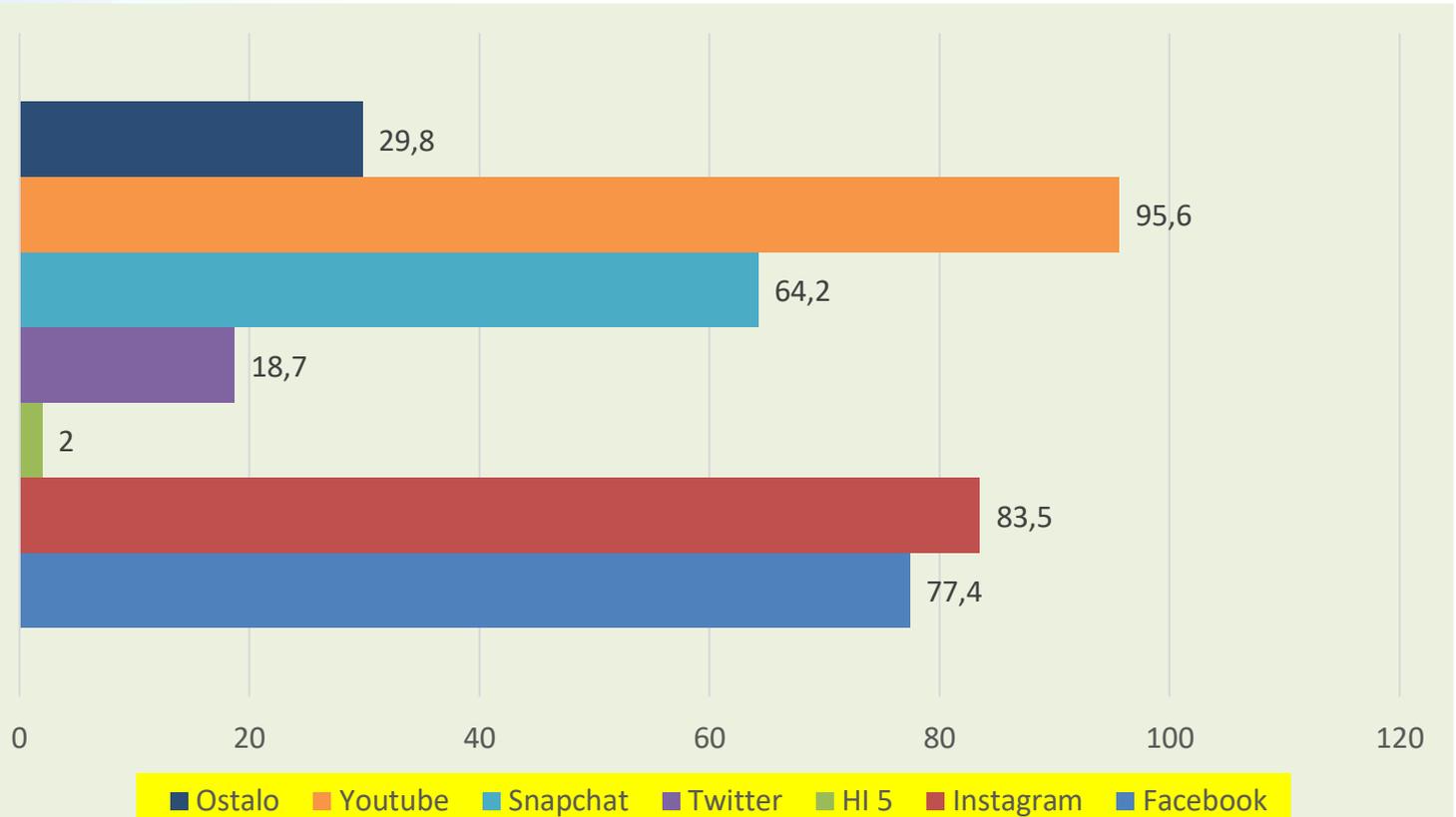
■ Ne koristim Fb ■ <100
■ 100-300 ■ 300-500
■ 500-1000 ■ >1000

Jesi li kad dobio poziv nepoznate osobe da se nađete?

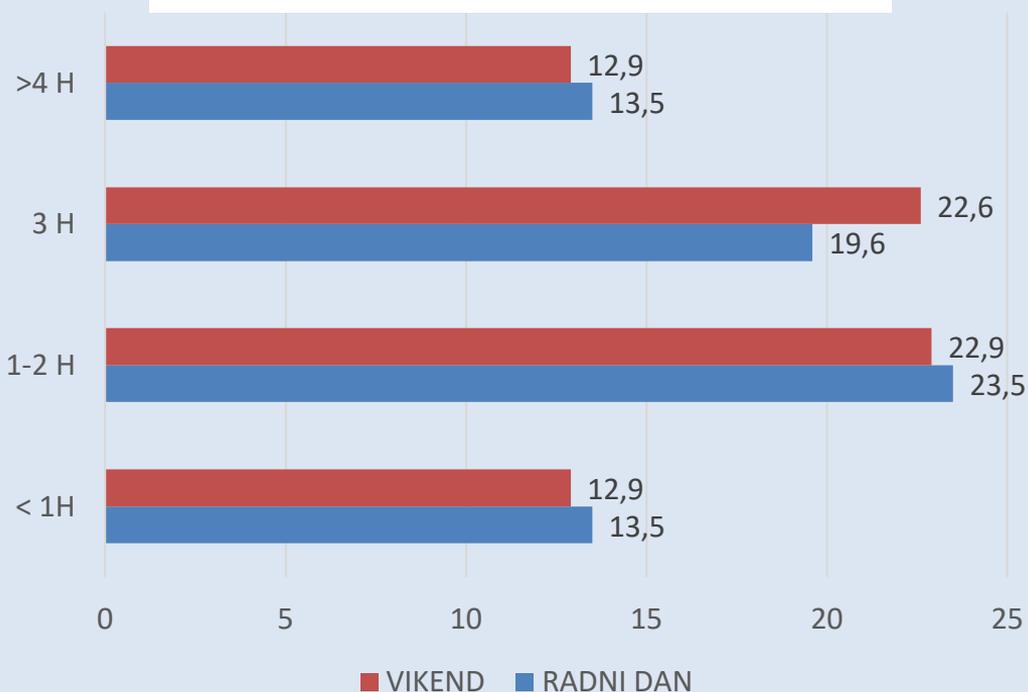
■ DA ■ NE

8. Omiljene društvene mreže i platforme

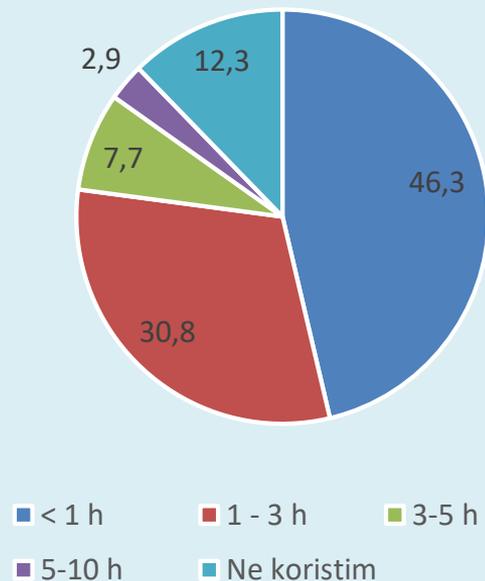

9. Korištenje Interneta u svrhu razonode ili učenja?

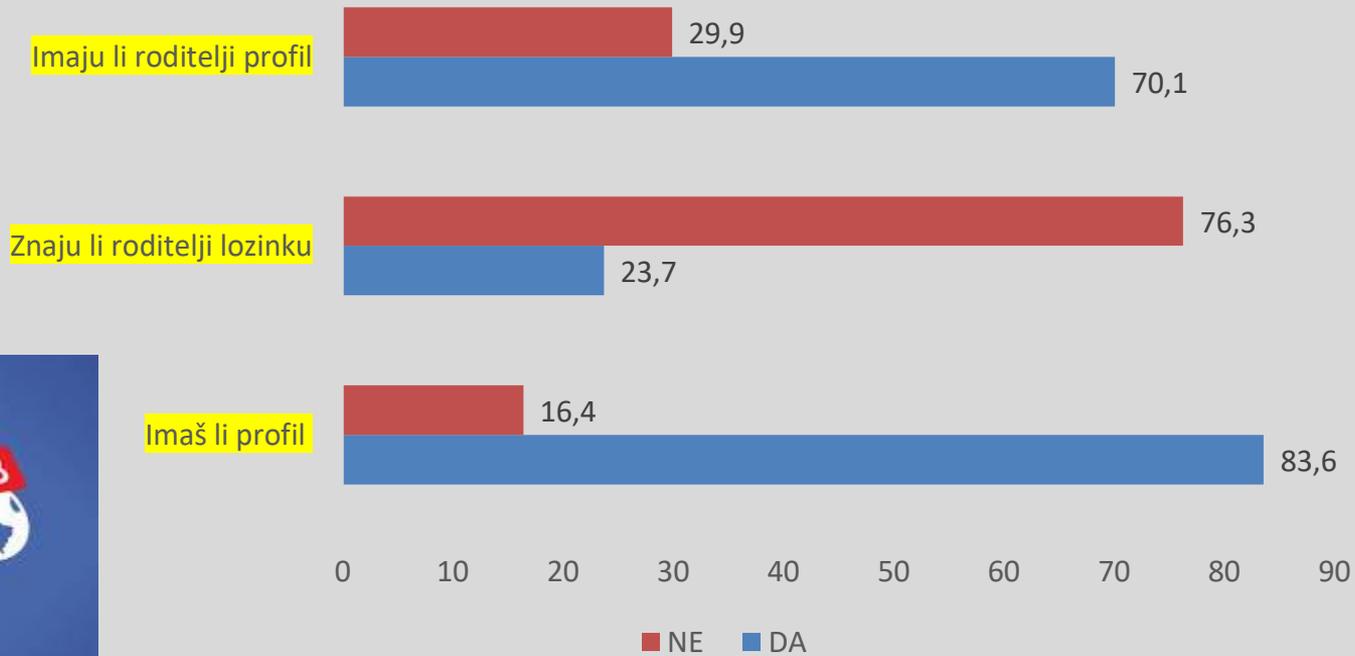
Društvene mreže radnim danom i vikendom (DNEVNO)

Tjedno vrijeme na Internetu za učenje?

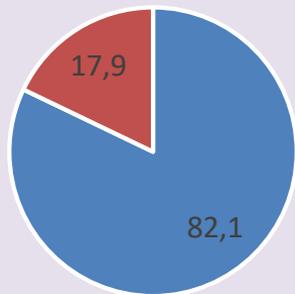
10. Aktivnosti na Facebook-u i uloga roditelja

11. KORIŠTENJE INSTAGRAMA

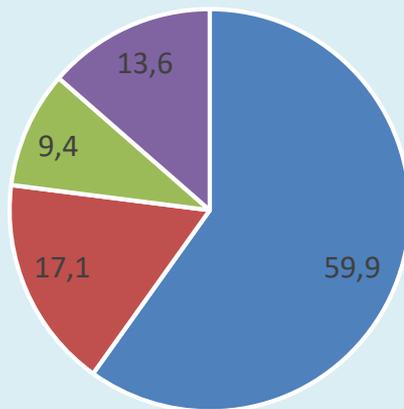

Imaš li profil na Instagramu?

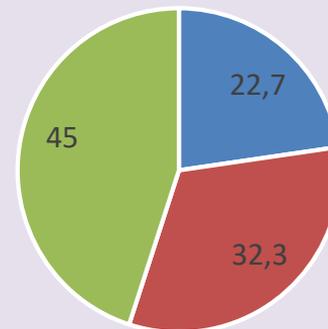
■ DA ■ NE

Koliko si Story-a objavio?

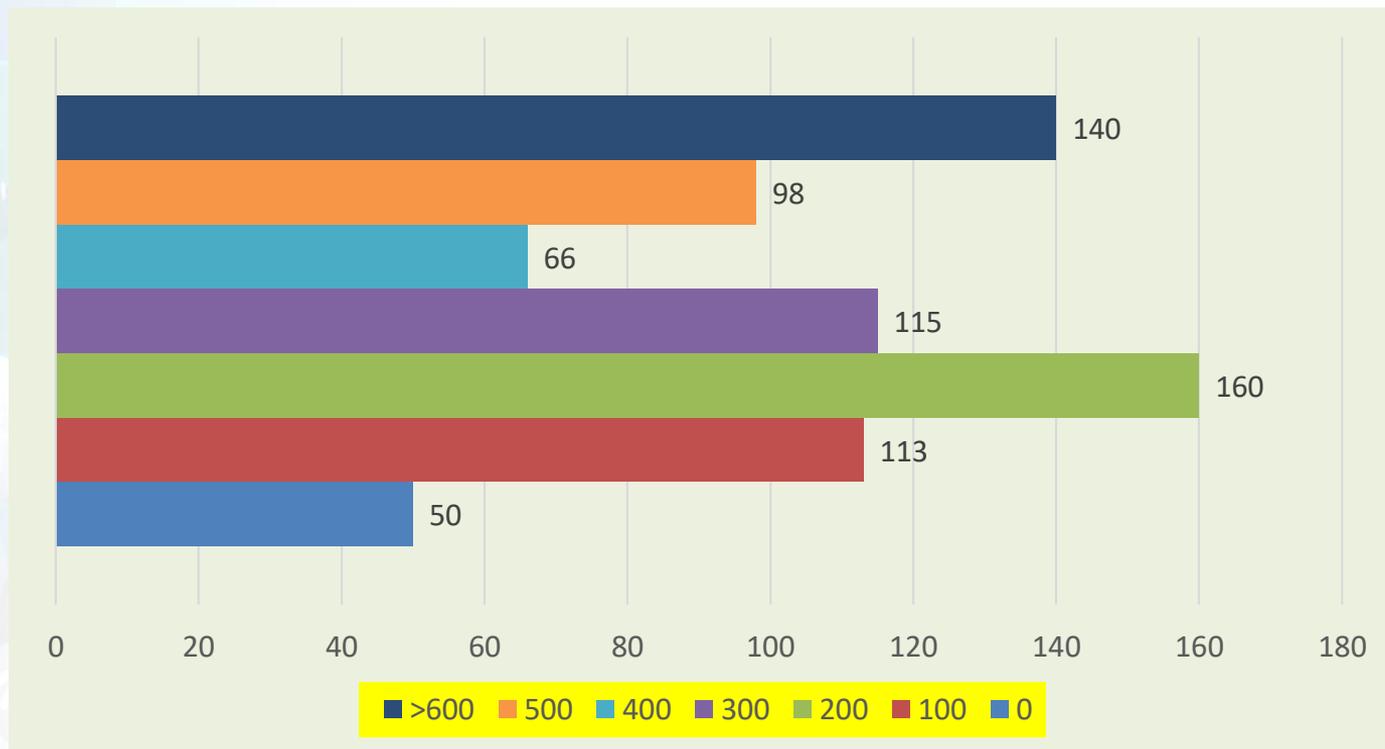
■ < 20 ■ 20-50 ■ 50-100 ■ >100

Koliko te osoba prati?

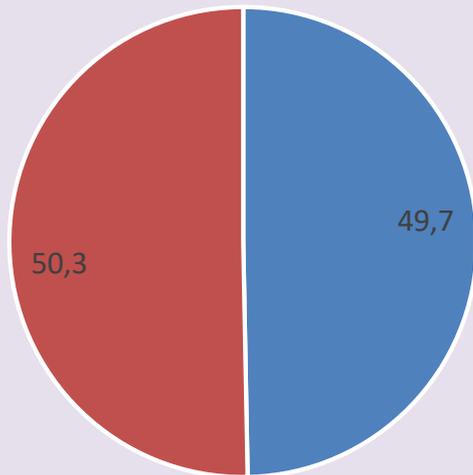
■ < 100 ■ 100-200 ■ 300 i više

Koliko osoba pratiš?

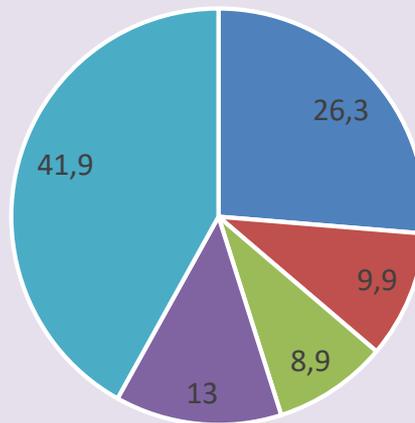
12. Online video igre “virtual gaming”

Koristiš li virtual gaming?

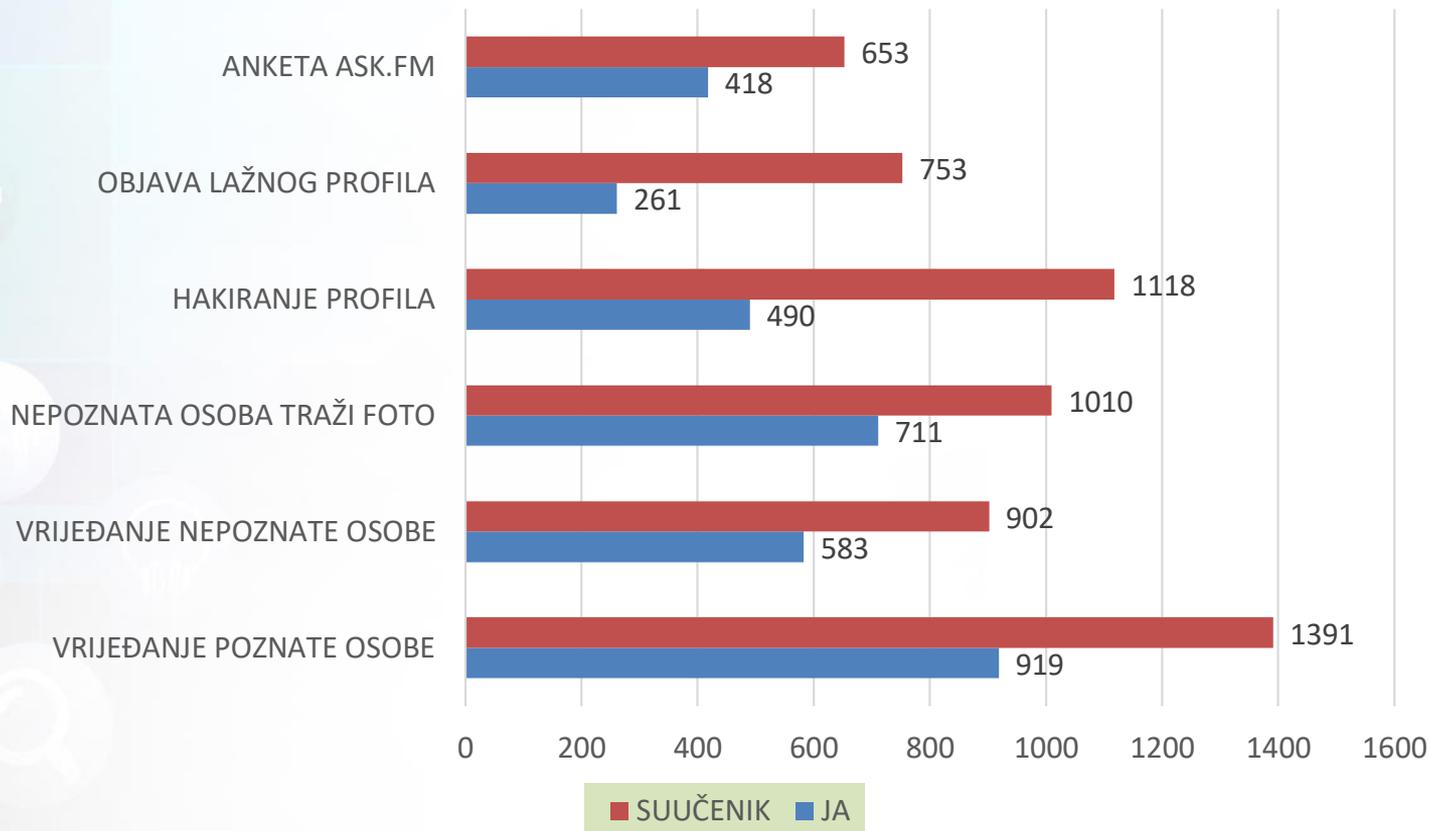
■ DA ■ NE

Tjedno vrijeme igranja igrica online?

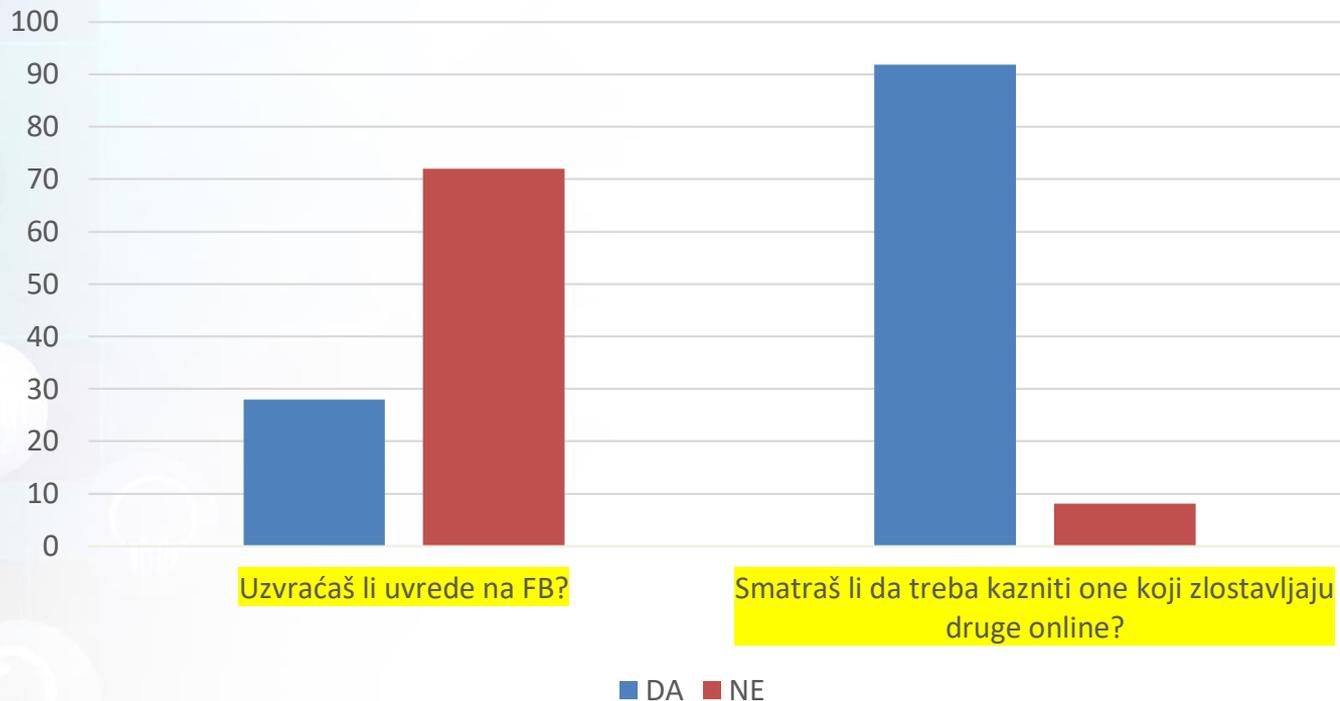

■ do 3 h ■ 3-5 h ■ 5-10 h ■ >10 h ■ Ne igram

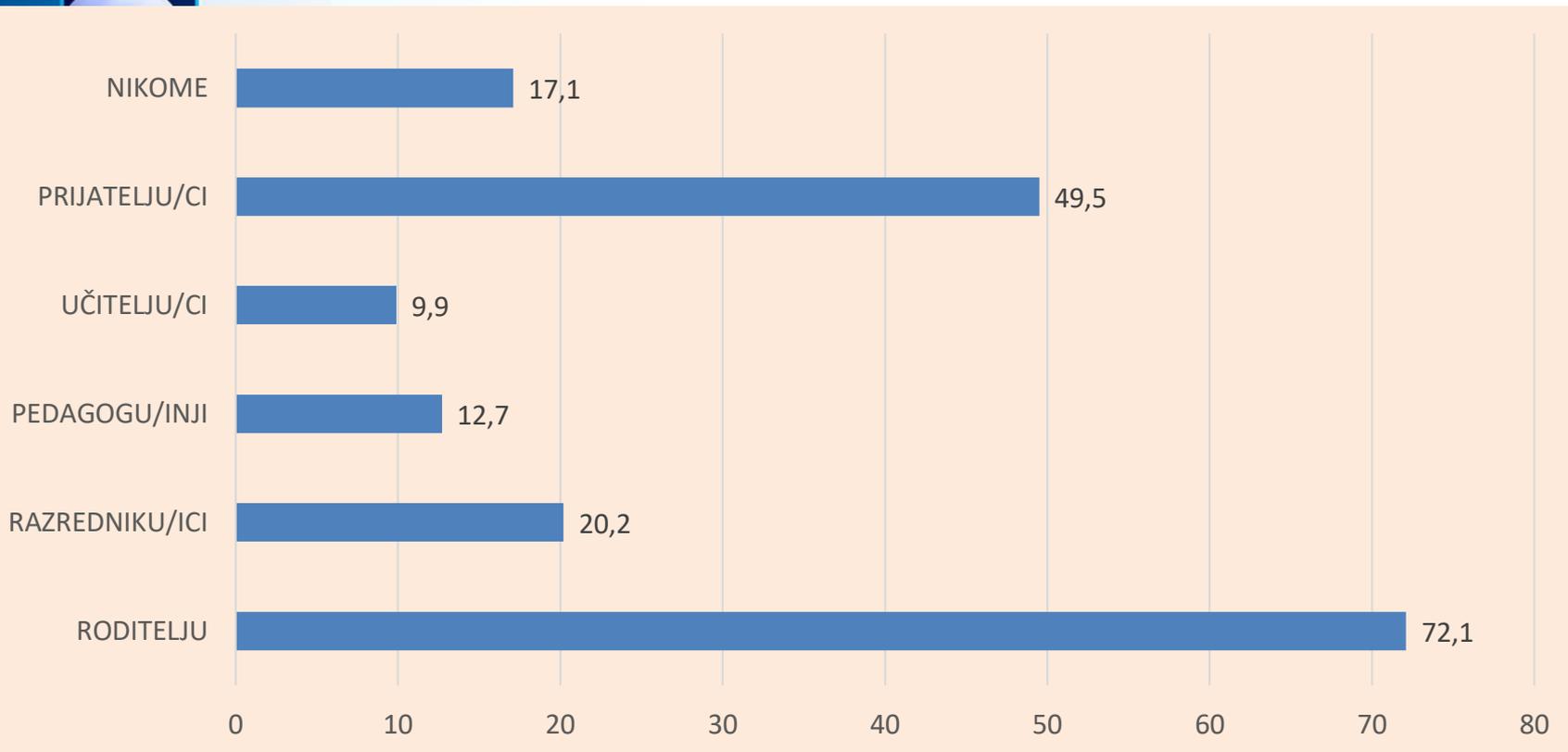
13. DOŽIVLJEN CYBERBULLYING

14. Reakcija i stav o cyberbullyingu

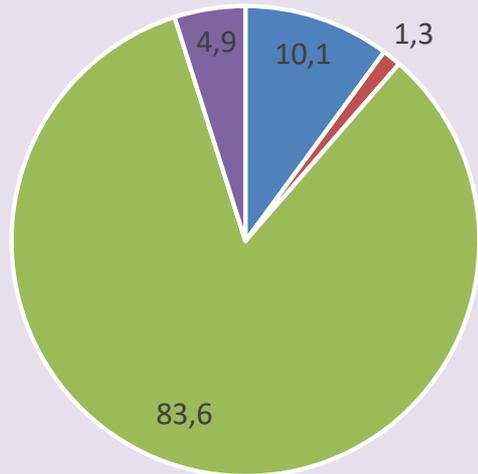

15. Kome bi se obratio za pomoć – ako bi te netko vrijeđao ili ti prijetio?

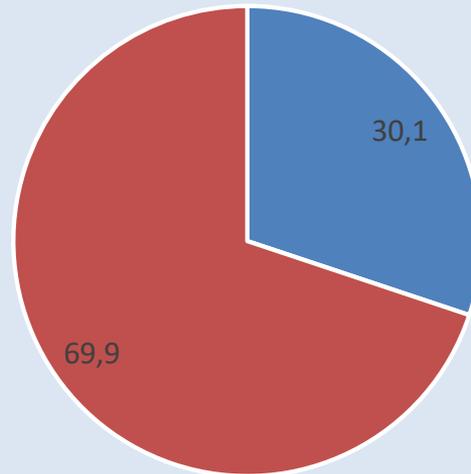
16. Online komunikacija -E-mail i Skype

Pružatelj usluga e-maila?

■ Carnet ■ Yahoo ■ Gmail ■ Ostalo

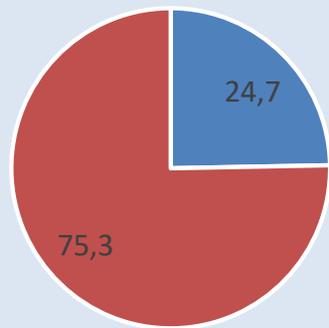
Koristiš li Skype?

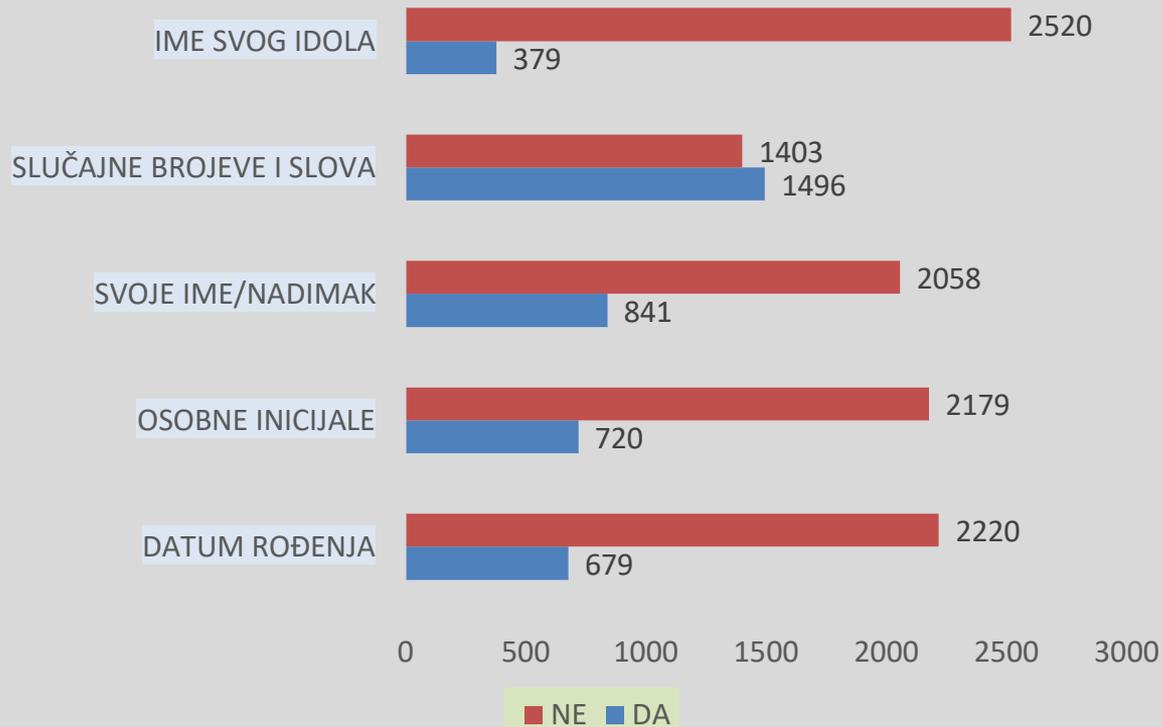
■ DA ■ NE

17. Čuvanje privatnosti i povijest pretraživanja

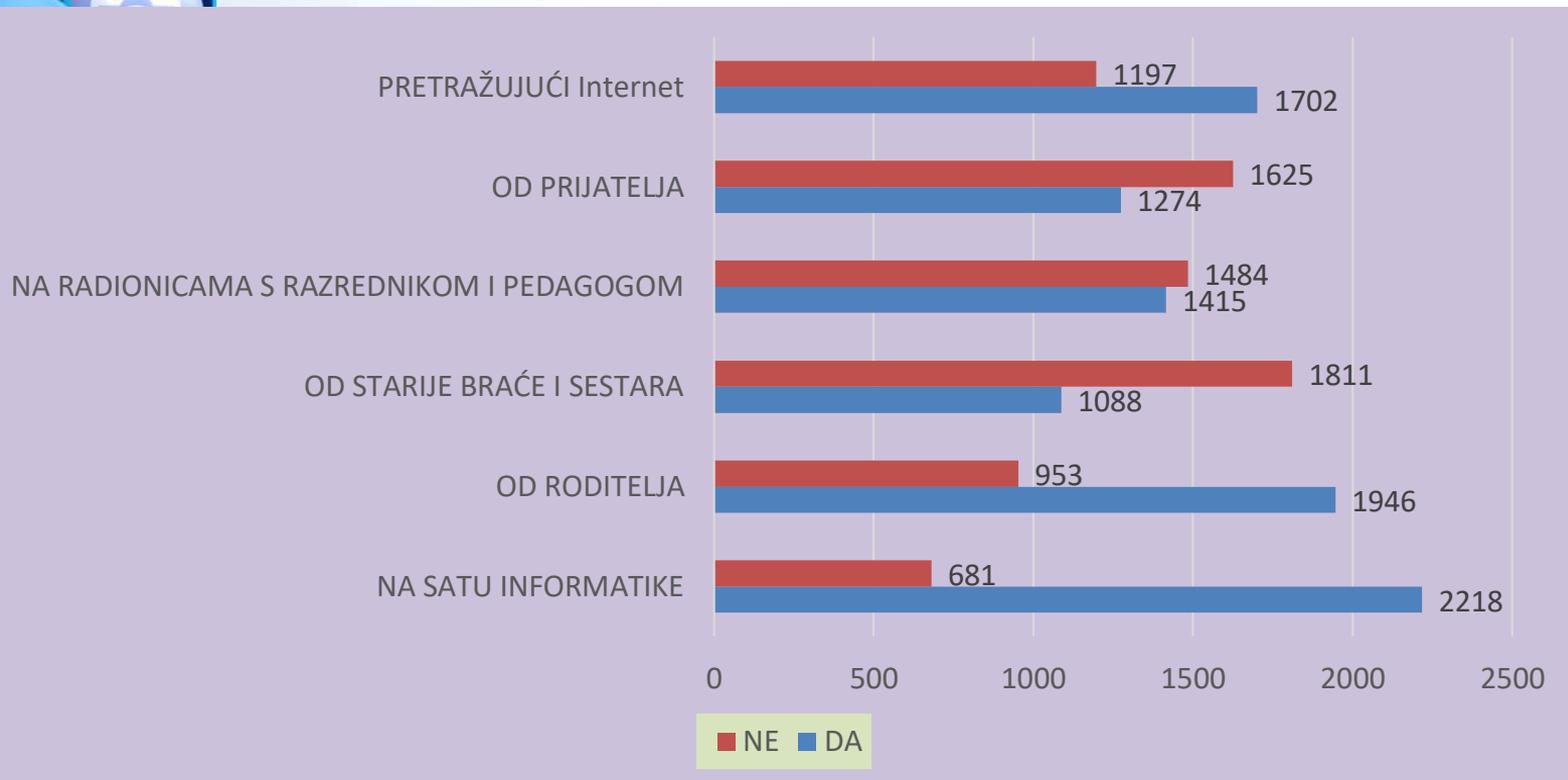
Sakrivaš li sadržaj koji si pretraživao pred roditeljima?

■ DA ■ NE

18. PRAVILA SIGURNOSTI NA INTERNETU NAUČIO SAM:

ZAKLJUČAK

* Medijska pismenost jedna je od ključnih kompetencija suvremenog čovjeka te je neophodno razvijati potrebne kompetencije kod djece i mladih, nastavnika i roditelja kroz uvođenje relevantnih formalnih i informalnih oblika osposobljavanja.

- Uloga roditelja u medijskom opismenjavanju djece presudna je za ostvarivanje pozitivnih ishoda korištenja medija kod djece i mladih te smanjenja zlostavljanja na Internetu.
- Učenici većinski dio vremena na Internetu provode u aktivnostima slobodnog vremena, gledaju filmove i igraju igrice ili se koriste društvenim mrežama.
- Nekontrolirano korištenje Internetskih mogućnosti i usluga od strane malodobnih učenika u mogućnosti je dovesti do niza nepoželjnih ponašanja i situacija te imati negativan učinak na psihofizički razvoj pojedinaca.
- Medijska pismenost jedna je od ključnih pismenosti suvremenog čovjeka te kao takva iziskuje primjerene programe edukacije odgojno obrazovnih djelatnika, roditelja i učenika te sveukupne zajednice.

HVALA
NA PAŽNJI!